

SPV X

Kontakt: zportych@zahradnickaskola.cz

Plán individuálního studia, pokyny k samostudiu a úkoly během výuky pro dny 20., případně 21. 1. 2021.

3. A

Vzhledem k tomu, že pokračuje distanční výuka, budeme pokračovat v tématu Demokracie. Tentokrát se budeme věnovat pojmu STÁT. Přečtěte si prosím následující stručný přehled základních pojmů. Výsledkem by mělo být povědomí o tom, co označujeme za stát, jaké jsou znaky státu, které funkce stát plní, které základní teorie vzniku států existují.

Pokud jste ještě neposlaly vypracované úkoly, učiňte tak co nejdříve (poslední termín je neděle 24. 1. 2021 do 16.00) .

Stát, znaky a druhy státu, teorie vzniku státu a státní moci

Stát = forma organizace lidské společnosti, kde se zdržují obyvatelé určitého státu v právní celek

- Má dané a neměnné hranice
- Území státu – pevniny, vodstvo, pobřeží, vzdušný prostor nad územím -> nedotknutelné a svrchované
- Obyvatele spojuje historie, určité hodnoty, náboženství, tradice
- státní moc je nezávislá a není odvozená z jiné moci = suverenita státu
- stát si vnitřní i vnější záležitosti řeší sám, omezen pouze mezinárodním právem
- pojmenování z řeckého *polis*, v Římě *civitas*, pak *imperium*, slovo stát se používá až od 15. stol. v Itálii (*stato* = řád), začal ho používat Nikolo Machiavelli
- první státy vznikají 4000 př. n. l. – Sumerská říše, Egypt nebo polis v Řecku – nebylo to ale pojetí moderního státu
- kritéria státu jsou definovaná v Konvenci o právech a povinnostech státu z Montevidea, 1933 v Americe

Znaky státu

1) **území** – suchozemský prostor, plocha vnitřních i pobřežních vod, prostor pod nimi a vzdušný prostor

2) **obyvatelstvo** – všechny osoby které obývají území a spadají pod státní moc

3) **státní moc** (= aparát, vláda), několik složek –

1. a) orgány státní moci (parlament, vláda, soudy)
1. b) administrativní a správní aparát, armáda, policie
1. c) státní moc

4) **státní suverenita** = svrchovanost

5) **právní subjektivita** = způsobilost vystupovat v právních vztazích vlastním jménem a nést majetkovou odpovědnost z těchto vztahů vznikající

Praktickou podmínkou (a v minulosti hlavní) pro existenci státu je samozřejmě jeho uznání ostatními státy.

Funkce státu

1) **Vnitřní** – zabezpečení státu jako takového

- Právní – ochrana práv a svobod občanů
- Bezpečnostní – bezpečnost občanů, ochrana jejich majetků
- Ekonomická – stabilita ekonomiky
- Sociální – zajištění občanů v případě nemoci, stáří, v případě ztráty práce
- Kulturní a vzdělávací – rozvoj vědy, školství a kultury

2) **Vnější**

- zajištění vztahů k ostatním státům
- obranná - ochrana území před možným napadením
- zapojení státu do boje za světový mír

Teorie vzniku státu

1) **primární (teoretické):**

1. náboženská teorie – vychází z božského původu státu nebo panovníka, existuje z boží vůle
2. patriarchální teorie – stát vznikl z rozšiřování rodiny, hlava rodiny otec = hlava státu panovník, stát má svá pravidla (myšlenky Aristotela)
3. mocenská teorie – stát je vláda silnějšího nad slabšími (vůdce se uchopí vlády), podmaňovací teorie
4. teorie násilí – vznik státu uplatněním síly
5. teorie smluvní (konsensuální – shoda) – nejčastější, vznik státu tak, že se mezi sebou lidé dohodli, uzavřeli společenskou smlouvu (lidé se vzdají části své svobody, ale mají určité jistoty)

2) **sekundární (praktické)**

- častěji válkami a revolucemi než klidným vývojovým procesem (rozdělení ČSR mírově)
- malé samostatné státy se spojují ve větší celek (např. sjednocení Itálie v 19. století)
- velké státy se rozpadají a na jejich území vznikají menší nástupnické státy (např. rozpad Rakousko-Uherska po první světové válce)
- oddělení a osamostatnění části území státu

Obyvatelstvo = občané daného státu

- mají doklad o totožnosti (OP, cestovní pas, rodný list)
- občané ČR – jsou vázáni právním řádem ČR

<http://snadnaskola.cz/stat-znaky-a-druhy-statu-teorie-vzniku-statu-a-statni-moc-demokracie-a-jeji-modely-totalita/>